

Bu yazı Mimarlık Dergisi'nin 2016 Mart sayısında yayınlanmıştır.

DS'İN MİKROKOZMOSU

'Peyzaj mimarı bir mikrokozmosun tasarımcısıdır.'

Deniz Aslan'dan bu cümleyi duyduğum, peyzajla tanıştığım öğrencilik yıllarımı net hatırlıyorum. Büyük bir kafa karışıklığı; kozmos nedir, mikrosu nedir, tasarım nedir, dahası peyzaj nedir!? Bugün anlayabildiğim kadarıyla kafa karışıklığı için olmazsa olmazıymış. Bir birinden kopuk ipuçları vererek bir yere çekerdi öğrenciyi Deniz Aslan. En sonunda her birimiz bu karışıklığı farklı açılardan çözmeye çalışırken bulurduk kendimizi.

Aynı cümleyi peyzajla ilgili bir miktar fikrimin olduğu bugün duyduğumda ise, mesajı almak için bahçenin, peyzajın felsefesine vakıf olmanın ve meseleye başka bir pencereden bakabilecek derinlikte olmanın gerektiğini düşünürüm. Öteki türlü mikrokozmosun, çok katmanlı yaşam ortamının ne olabileceğini, boyutlarını ve değişkenliğini, çeşitliliğini, düzensiz düzenini görebilmenin ve tasarımda gösterebilmenin olanaklı olmadığını düşünürüm. Sergiyi gezip, kitabı detaylı biçimde incelemenin ardından, Deniz Aslan'ın mikrokozmosdan kastının yalnızca bir meslek insanı olarak peyzaj mimarınının tasarım misyonu olmadığını, aynı zamanda kendi mimarlıklarında hayalini kurup, hayata geçirmeye çabaladığı, çoğu zaman da bunu gerçekleştirdiği kurguları olduğunu görüyorum.

Refleks olarak konuya peyzajdan yaklaşma eğilimime rağmen, Mikrokozmos Öncesinden Bugüne DS Mimarlık'ın 30 Yılı Sergisi'ni bir peyzaj mimarlığı sergisi olarak tanımlamanın yetersiz kalacağını biliyorum. Bu çok kişisel hikayeleri içeren üretim seçkisine, bir 'DS sergisi' demek daha doğru olur. Pelin Derviş'in editörlüğünü üstlendiği kitabın alt başlığının isabetli tarifi gibi DS, 'atipik' bir mimarlık pratiği. İçine peyzajı, mimarlığı ve belgelemeyi katarak, araştırma ve eğitimle bezenmiş ve doğrusu bugün Türkiye'de bir tür ekol yaratmış olan Deniz Aslan ve Sevim Aslan'ın kişisel yaratımı DS. Ve gerçekten de atipik! Sergi içinse bu birikimin, 30 yıla sığan onca karşılaşmanın, hikayenin, deneyimin inceliklerle süzölmüş bir ürünü demek yanlış olmaz.

ÖNCESİNDEN BUGÜNE DS MIMARLIK'IN 30 YILI SERGİSİ'NE BAKIŞ

Studio X'e girer girmez, DS'ye ait içeriğin yer aldığı 'sergi peyzajı' izleyiciyi kendi rotasına davet ediyor. İç mekanda dış mekan algısı yaratan sergi düzeni, ağaç kabukları ve kozalaklara basarak yaklaşılabilir içerik ile zenginleşiyor. Sergi, bu sayede materyalleriyle duyuşsal olarak da temas kuran ziyaretçiyi kavırıyor ve DS'nin hikayesinin içine ister istemez giriyorsunuz.

Girişte Deniz Aslan'ın kariyerinde önemli bir yere sahip olan Cemil Topuzlu Parkı projesinin çizimleri dikkat çekiyor. Sergide ve kitapta, ismi geçen pek çok değerli kişi arasında Günel Akdoğan'ın önemli rolü hissettirilmiş. Deniz Aslan ve Günel Akdoğan'ın hem akademik hem de profesyonel ilişkilerinin DS'nin yapı taşlarına nüfuz ettiği oldukça belirgin. Cemiz Topuzlu Parkı'nın ardından DS'nin kapıları peyzaj mimarlığına açılıyor ve önemli bir peyzaj literatürüyle karşılaşıyoruz. Günel Akdoğan'ın yönetiminde 70lerde hazırlanmış olan Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi yayınlarından bir dizi peyzaj mimarlığı dergisini görüyoruz. İçeriği hala peyzaj mimarlığı tartışmaları açısından güncel sayılabilecek, çok değerli bir arşiv.

Ardından infografiklerle ofisin geçmişine, projeler, içerikleri, işverenleri ile kısa bir bakış sunuluyor. Deniz ve Sevim Aslan'ın kendi ifadeleriyle anlatıları, DS okulundan yolu geçmiş, bugün kendi kariyerlerinde önemli noktalara gelmiş genç isimler, eskizler, pratiğin o kapılması çok kolay girdabına rağmen eğitim ile hiç kopmamış hep yakın kalmış bir ilişki, Sevim Aslan'ın belgeleme pratiği, farklı halleriyle serginin bölümlerini oluşturuyor. Dolu dolu ama kısa bir yandan da.

Serginin bu DS'ye özgü kişiselleştirilmiş hali yalnızca Pattu'nun kürasyon ve sergi tasarımı deneyimine dayanan heyecan verici çözümlerinden değil, aynı zamanda DS'yi kendi kimliğiyle iyi biliyor olmalarından kaynaklanıyor. Işıl Ünal ve Cem Kozar, hem sergide hem de kitapta, her bir projenin dikkatlice oluşturulmuş künyelerinde, dolayısıyla geçmişinde yer almış mimarlar listesinden, DS'yi yakinen tanıyan isimler.

MİMARLIĞIN ATİPİK HALİ

Kitap, sergiyi taşıyan yapay peyzajın son kısmında 'Peyzaj / Son Dönem' bölümünde ziyaretçiye sunulmuş. DS'nin yakın geçmişte imza attığı, uygulanmış ve uygulanmamış işleri de bu bölümde yer alıyor. 30 yıllık birikimin geldiği noktayı ve geleceğine dair ipuçlarını bu bölümde okuyoruz. Sergi ile DS dünyasının uzun geçmişine kısaca göz atıp bugününe ulaşıyor, ardından kitap ile Deniz Aslan ile Sevim Aslan'ın kişisel hikayelerine derinlemesine giriyoruz. Peyzajı mimarlığa, mimarlığı peyzaja katarak ve aynı zamanda belgeleyerek Türkiye'de örneği olmayan bir tür pratiğin nasıl oluştuğunu; malzeme, uygulama ve yöntem bilgisini sürekli bir çoğaltma çabası ile deney yapmaktan vazgeçmemiş bir tavrın nasıl evrildiğini okuyoruz.

Editör olarak Pelin Derviş'in kitabın başında görünüp sonra sorularıyla metin aralarına saklanması kitabın akıcı dilinde, sürükleyiciliğinde payı büyük. Yazının başında sergi için bulunduğum 'Bu bir peyzaj sergisi değil!' serzenişi, kitap için de geçerli olsa da hem serginin

hem de kitabın peyzaj mimarlığının yakın geçmişine ve eğitimine şimdiye dek Türkiye’de örneği görülmemiş bir kaynak oluşturduğunu belirtmeliyim. Biraz daha ileri gidebilir, bu retrospektifin esasında Türkiye’de peyzaj mimarlığının tarihinin büyük bir kısmına şahit olduğunu söyleyebilirim. Son sözde, sergi ve kitabın yalnızca peyzaj mimarlığının çorak entelektüel ortamı için bir kazanım değil, çoğu zaman farklı gördüğü konularla ilişki kurarken zorlanan tipik mimarlık ortamı için de çok kıymetli bir kaynak teşkil ettiğini not düşmeliyim.